T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2018/472
KARAR NO : 2019/577
KARAR TR: 30.09.2019

ÖZET : Yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 07/07/2010 tarihli ve E.2009/1575, K.2010/1509 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarihli ve E.2015/3383, K.2017/651 sayılı kararının KABULÜ ve busuretle-HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

KARAR

Hüküm Uyuşmazlığının
Giderilmesini İsteyen
(İdari yargıda Davacı
Adli Yargıda Davalı): B.U.
Vekili : Av. S.A.
Karşı Taraf : Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
Adli Yargıda
Vekili : Av. M.Ç.A.

O L A Y :1-DavacıB.U.vekilidilekçesinde;müvekkilinin 26/01/2006 tarihinden bu yana T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında TÜİK Uzman Yardımcısı kadrosu karşılığı sözleşmeli olarak görev yaptığını, davalı İdare tarafından TÜİK Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak istihdam edilen personele 17/04/2006 gün ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na ekli III sayılı Cetvel'de düzenlenen "denetim tazminatının ödenip ödenmeyeceği, ödenmeyecek ise 10/11/2005 gün ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten (18/11/2005'ten) itibaren ödenen denetim tazminatının ilgililerden tahsil edilip edilemeyeceği hususunda Maliye Bakanlığı'ndan görüş istendiğini, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Müdürlüğü'nün 20/04/2009 gün ve 0.20-262 sayılı yazısında, "Kurumunuzda TÜİK Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak istihdam edilen personele sadece 10107/2006 tarihli ve 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda öngörülen ödemeler ile 06/02/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda öngörülen 'özel hizmet tazminatının ödenmesi gerekmekte olup, 657 sayılı Kanunun 152'nci maddesinde özel hizmet tazminatından farklı bir tazminat olarak düzenlenen "denetim tazminatının kadro karşılığı sözleşmeli personele de ödeneceğine dair gerek 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda, gerekse diğer mevzuatta herhangi bir düzenleme yer almadığından, söz konusu personele denetim tazminatının ödenmesi mümkün bulunmamaktadır (...) Yukarıda yer alan hükümler, yargı kararları ve yapılan açıklamalar çerçevesinde TÜİK Uzmanı ve Uzman Yardımcılarına 5429 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren denetim tazminatının ödenmesi işleminin açık hata niteliğinde olduğu ve ilgililerden geri alınması gerektiği değerlendirilmektedir." şeklinde görüş bildirildiğini; TÜİK Başkanlık Makamı'nın 29/04/2009 günlü olurunda, Kurum'da uzman ve uzman yardımcısı kadrosu karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak istihdam edilen personele denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve ödenen denetim tazminatının ilgililerden geri alınması gerektiği ifade edilerek bu çerçevede hazineye borçlu olduğu gerekçesiyle davacı hakkında tesis edilen 11/05/2009 tarih ve 433 sayılı dava konusu işlemle 26/01/2006 ve 14/01/2009 tarihleri arasında ödenen toplam 3.214,53 TL'nın Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 7'nci maddesi uyarınca (1) ay içinde Merkez Saymanlık Müdürlüğü'ne faiziyle iadesi, aksi durumda dosyanın genel hükümlere göre takibat yapılmak ve dava açılmak üzere Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği'ne gönderileceğinin bildirildiğini; davacının davalı İdarenin işbu yazısını 12/05/2009 tarihinde tebellüğ ettiğini; dava konusu işleme karşı davacı tarafından 21/05/2009 tarihli dilekçeyle itirazda bulunulduğu itiraz başvurusunun 01/06/2009 tarih ve 755 sayılı işlemle reddedildiğini, Denetim tazminatı olarak fazla ödendiği belirtilen meblağın davacıdan faiziyle talep edilmesinin açıkça hukuka aykırı olduğu kanaâtinin taşındığını ciddi hak mağduriyetlerine sebebiyet verilmesinin önüne geçilmesini teminen yürütmenin durdurulması talepli olarak söz konusu idari işlemin iptali için Mahkemeye başvurulduğunu; Mer'i Mevzuata Göre TÜİK Uzman Yardımcısı Kadrosu Karşılığı Sözleşmeli olarak çalışar davacıya Denetim Tazminatı Ödenmesi gerektiğini; bu İtibarla dava konusu işlemin sebep yönünden hukuka aykırı olduğunu;

Bir an için aksi kabul edilse dahi dava konusu işlemle "idari dava süresi geçirildikten sonra" geçmişe dönük olarak faiziyle para iadesi talep edilmesinin mümkün olmadığı; bu itibarla dava konusu işlemin konu yönünden de hukuka aykırı olduğunu; Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun

22/12/1973 gün ve E. 1968/8, K. 1973/14 sayılı kararında, evvelce sehven kanuna aykırı olarak yapılmış bir terfi veya intibak işleminin tespitinden sonra idarece geri alınması sonucu fazla ödenmiş bulunan aylık ve ücret farklarının (dava konusu işlemde denetim tazminatının) kararda belirtilen istisnalar dışında ancak ilk kanunsuz ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere idari yargıda dava açma süresi olan 60 gün içinde geri alınabileceğinin hükme bağlanacağı; davaya konu işlemle geçmişe dönük olarak faiz tahakkuk ettirilmesinin hukuka aykırı olduğunu; faiz tahakkukunun ne şekilde yapılması gerektiğinin, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün 16 sıra numaralı Genel Tebliği'nin (C) bölümünde düzenlendiğini; buna göre kişi borçlarına alınarak takip ve tahsili gereken alacaklarda, idarenin geri isteme iradesinin borçluya ulaştığı tarih uyarınca faiz uygulanacağını; bu çerçevede faiz hesabının geçmişe dönük olarak değil, davaya konu işlemin tebliğinden itibaren yapılması gerektiğinden dava konusu işlemin bu yönüyle de hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek, davalarının kabulü ile TÜİK Başkanlığı'nın 26/01/2006 ve 14/01/2009 tarihleri arasında ödenen "denetim tazminatı"nın geriye dönük olarak faiziyle tahsil edilmesine dair 11/05/2009 tarih ve 433 sayılı işleminin iptaline, yargılama giderlerinin davalı idareye yüklenmesine karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığına karşı dava açmıştır.

Ankara 3. İdare Mahkemesi: 12.2.2010 tarih ve E:2009/803, K:2010/261 sayı ile, davacıya denetim tazminatı ödenmemesi gerektiği halde 14.01.2009 tarihleri arasındaki dönemde ödenen denetim tazminatlarının adına borç çıkartılarak iade edilmesi gerektiğini, aksi halde alacak davası açılarak genel hükümlere göre tahsil edilmesi için takip dosyasının ilgili birimlere gönderileceğine ilişkin Türkiye istatistik Kurumu Başkanlığı'nın 11.05.2009 tarihli işlemine karşı yapılan itirazın reddine ilişkin 01.06.2009 tarihli işlemin, söz konusu denetim tazminatının rızaen ödenmesinin sağlanmasına yönelik bir bildirim işlemi niteliğinde olduğu, rızaen ödenmemesi halinde hükmen tahsili yoluna gidileceği, kesin olmayan işleme karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin de kesin işlem olarak değerlendirilmeyeceği dikkate alındığında, bu haliyle davacının hukuki durumunda bir değişiklik yapmadığı gibi idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir idari işlem niteliği taşımadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. maddesinin 15. maddesinin l/b bendi uyarınca davanın incelenmeksizin reddine karar vermiş, bu karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Danıştay İkinci Daire: 13.6.2011 gün ve E:2011/1891, K:2011/2478 sayı ile, uyuşmazlığa konu fazla ödemenin de söz konusu içtihat gereğince herhangi bir yargı kararına gerek kalmaksızın davacıdan istenilmesi mümkün olduğundan, bu meblağın davacıdan geri istenilmesi yolunda tesis edilen işlemin, idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken işlemlerden olduğu sonucuna varılmış olup, İdare Mahkemesinin işin esasına girerek bir karar vermesi gerekirken, söz konusu işlemin iptali isteminin incelenmeksizin reddetmesinde hukuki isabet bulunmadığı gerekçesiyle, davacının temyiz isteminin kabulüyle, mahkeme kararının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1/c fikrası uyarınca bozulmasına, yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine karar vermiş, bu karara karşı davalı idare tarafından karar düzeltme isteminde bulunulmuştur.

Danıştay İkinci Daire: 20.12.2011 gün ve E:2011/11459, K:2011/7033 sayı ile, Danıştay dava daireleri ile İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları tarafından verilen kararların düzeltme yolu ile yeniden incelenebilmelerini gerektiren nedenler 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fikrasında gösterilmiş; aynı maddenin 2. fikrasında ise, anılan daire ve kurulların kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen nedenlerle bağlı oldukları belirtilmiş bulunduğu gerekçesiyle, dilekçede ileri sürülen düzeltme nedenlerinin anılan maddede sayılan nedenlere uymadığından düzeltme isteminin reddine karar vermiştir.

Ankara 3. İdare Mahkemesi: 30.5.2012 gün ve E:2012/102, K:2012/773 sayı ile, bozma kararına uyulmayarak, Mahkemelerinin 12.2.2010 günlü E:2009/803, K:2010/261 sayılı kararında ısrar edilerek dava konusu işlemin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15/1-b maddesi uyarınca incelenmeksizin reddine karar vermiş, bu karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu: 21.2.2013 gün ve E:2012/2656, K:2013/576 sayı ile, uyuşmazlığın konusunun belli bir parayı içermesi ve bu miktarın tek hakim tarafından karara bağlanacak uyuşmazlıklar kapsamında bulunması nedeniyle, davanın idare mahkemesi hakimlerinden biri tarafından çözümlenmesi gerekirken, Mahkeme heyetince pözümlenmesinde usul hükümlerine uyarlık görülmediği; zira davaların heyet veya tek hakim tarafından çözümlenmesi kuralının ihlali halinde, bu kararlara karşı kanun yolunun değişmesi sonucu ortaya çıkacağından, mahkemelerce bu kurala uyulmasının zorunlu olduğu gerekçesiyle, davacının temyiz isteminin kabulüne, mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir.

Ankara 3. İdare Mahkemesi: 31.1.2014 gün ve E:2014/11, K:2014/101 sayı ile, davacıya denetim tazminatı ödenmemesi gerektiği halde 26.1.2006-14.01.2009 tarihleri arasındaki dönemde ödenen denetim tazminatlarının adına borç çıkartılarak iade edilmesi gerektiği, aksi halde alacak davası açılarak genel hükümlere göre tahsil edilmesi için takip dosyasının ilgili birimlere gönderileceğine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nın 11.05.2009 tarihli işlemine karşı yapılan itirazın reddine ilişkin 01.06.2009 tarihli işlemin, söz konusu denetim tazminatının rızaen ödenmesinin sağlanmasına yönelik bir bildirim işlemi niteliğinde olduğu, doğrudan davacının maaş hesabından yapılan bir kesintinin bulunmadığı, rızaen ödenmemesi halinde Yasa ve Yönetmelik hükümleri uyarınca hükmen tahsili yoluna gidileceğinin belirtildiği, kesin olmayan işleme karşı yapılan itirazın reddine ilişkin işlemin de kesin işlem olarak değerlendirilmeyeceği dikkate alındığında, bu haliyle davacının hukuki durumunda bir değişiklik yapmadığı gibi idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir idari işlem niteliği taşımadığı sonucuna ulaşılan anılan işlemlere yönelik davanın esasının incelemesi olanağı bulunmadığı gerekçesiyle, dava konusu işlemin 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15/1-b maddesi uyarınca incelenmeksizin reddine karar vermiş, karara karşı davacı vekili tarafından istinaf isteminde bulunulmuştur.

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. Kurul 29.4.2015 gün ve E:2015/704, K:2015/3038 sayı ile, Kamu görevlilerinin parasal hakları ile ilgili uyuşmazlıklardan kaynaklanan davaların İdari Yargı'nın görev alanına girdiği, dava konusu uyuşmazlığın çözümünün de öncelikle davacıya ödenen denetim tazminatının yersiz olarak ödenip ödenmediğinin tespitine bağlı bulunduğu, davacıya haksız olarak ödendiği ileri sürülen denetim tazminatı tutarının adına borç çıkartılarak geri alınmasına ilişkin dava konusu işlemin de söz konusu alacağın tahsilini sağlamaya yönelik işlemler zincirinin bir halkası olarak işlemin sonraki halkasını oluşturacak işleme dayanak alınarak hukuki sonuç doğuracağı açık olduğundan dava konusu işlemin iptal davasına konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olduğu sonucuna varıldığının; bu kapsamda; uyuşmazlığa 5018 sayılı Kanunun uygulanacağı yolundaki yorum, tümüyle idari nitelikli olan ve idari yargı usul ve esaslarına göre çözümlenmesi gereken bir uyuşmazlığın, adli yargı yerinde çözümleneceğinin kabulü anlamına geldiği, bu anlama gelen bir yorumun, Anayasanın 155. maddesi ile kurulan "idari rejim" sistemi ile de bağdaşmayacağı; buna göre; uyuşmazlığa konu fazla ödemenin de söz konusu İçtihat gereğince herhangi bir yargı kararına gerek kalmaksızın davacıdan istenilmesi mümkün olduğundan, bu meblağın davacıdan geri istenilmesi yolunda tesis edilen dava konusu işlemin idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken işlemlerden olduğu sonucuna varılmış olup, İdare Mahkemesince işin esasına girilerek bir karar verilmesi gerekirken, davanın incelenmeksizin reddedilmesinde hukuki isabet görülmediği gerekçesiyle, davacının itirazının kabulü ile mahkeme kararın bozulmasına; 2577 sayılı Yasanın 45/4. maddesi uyarınca yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının Mahkemesine iadesine karar vermiş, bu karara karşı davalı idare tarafından karar düzeltme isteminde bulunulmuştur.

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. Kurul 12.11.2015 gün ve E:2015/9796, K:2015/6682 sayı ile, Bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdikleri kararların düzeltme yoluyla yeniden incelenebilmeleri, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54.maddesinde yazılı sebeplerden birinin varlığı halinde mümkün olup, kararın düzeltilmesi istemi bu maddede sayılan sebeplerden hiçbirine uymadığından, yerinde

bulunmayan istemin reddine karar vermiştir.

ANKARA 3. İDARE MAHKEMESİ'10.1.2017 gün ve E:2015/3383, K:2017/651 sayı ile, Kamu görevlilerine daha önce sehven kanuna aykırı olarak yapılmış fazla ödemelerin geri alınmasında, 5018 sayılı Kanun'un uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmakla, bu tür uyuşmazlıkların çözümünde anılan Kanun öncesi hukuki durumun değişmediği ortaya çıktığı; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında, tıpkı 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiğinde duraksama bulunmadığı; Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararında ise; idarenin, hatalı işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verebileceğine işaret edildiği; uyuşmazlığa konu fazla ödemenin yapılmasında davacının gerçek dışı beyanı ve hilesi bulunmadığı gibi açık bir hatadan da. Bahsedilemeyeceğinden, yapılan araştırma sonucunda 26.01.2006-14.01.2009 tarihleri arasına ilişkin olarak ortaya çıkarılan fazla ödemenin hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararında öngörülen dava açma süresi içerisinde (60 günlük süre içerisinde) geri istenilmesi gerekirken, fazla ödemenin bu süre içerisinde davalı idarece geri istenilmediği, ve sürenin geçirilmesinin ardından dava konusu 11.05.2009 tarih 433 sayılı işlem ile davacıdan ödeme yapmasının talep edildiği anlaşıldığından, yapılan fazla ödemenin tahsiline ve bu işleme karşı yapılan itirazın reddine ilişkin olarak tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, bu karara karşı davalı Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı tarafından istinaf isteminde bulunulmuştur.

Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi21.6.2017 gün ve E:2017/917, K:2017/1258 sayı ile, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 6545 sayılı Kanunla değişik 45. maddesinin 1. fıkrasında, idare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabileceği; ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararların kesin olduğu, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamayacağı hüküm altına alındığı gerekçesiyle, dosyanın incelenmesinden; davanın, davacıya yersiz ödendiği ileri sürülen 3.214,53 TL denetim tazminatının faiziyle birlikte iade edilmesini öngören işleme karşı açıldığı, dava konusu uyuşmazlık miktarının 5.000,00-TL'nin altında olduğu anlaşıldığından, Ankara 3. İdare Mahkemesince verilen karar Kanun hükmü uyarınca kesin olup, bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması mümkün olmadığından davalı idarenin istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine kesin olarak karar vermiştir.

2-Davacı Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünden alınan 20.04.2009 tarihli 5084 sayılı yazıda, Türkiye İstatistik Kurumunda Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, sözleşmeli olarak istihdam edilen personele, 17.04.2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli 3 Sayılı Cetvelin "E.Denetim Tazminatı" Bölümünde öngörülen Denetim Tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen Denetim Tazminatlarının ilgililerden geri alınması gerektiği belirtilmiş ve söz konusu ödemelerin geri alınması gerektiği Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nın 29.04.2009 tarih ve 355 Sayılı onayı ile de uygun görülmüş; bu kapsamda, Türkiye İstatistik Kurumunda Uzman yardımcısı kadrosunda görev yapmakta olan ve 26.01.2006-14.01.2009 tarihleri arasında kendisine yersiz denetim tazminatı ödemesi yapılan B.U.'ın 3.214,53.-TL (Asıl Borç) tutarında hazine borcu bulunduğunu; davalı B.U.'a söz konusu borcu ödemesi gerektiği, 11.05.2009 tarih ve 433 sayılı yazı ile bildirilmesine ve 18.05.2009 tarihinde tebliğ edilmesine rağmen bugüne kadar herhangi bir ödeme yapmadığı ve 21.05.2009 tarihli dilekçesi ile de söz konusu borca itiraz ederek ödemeyeceğini bildirdiği; davalının itirazının yerinde olmayıp, Danıştay İçtihatı Birleştirme Genel Kurulunun 22.12.1973 tarih ve Esas no:1968/8, K:1973/14 sayılı kararında; İdarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği belirtildiği; Danıştay İçtihatı Birleştirme Genel Kurulu Kararında geçen açık hata kavramındaki "açık" nitelemesinin, hatalı işlemin hak doğurmaya engel olduğu şeklinde anlaşıldığı; hata kavramının işlemin unsurlarından birinde veya çoğu kez sebep unsurundaki sakatlığın işlemin hukuka açıkça aykırı olduğunu ifade ettiği ve işlem açıkça hukuka aykırı ise, idarenin işlemi hukuka açıkça aykırı tesis etmiş olacağı ve bu işlemin süre koşuluna bağlı olmadan her zaman geri alınabileceğinin açık olduğu; öte yandan 19.10.2006 tarihli ve 26324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik""in 6.maddesi ile, mevzuatında öngörülmediği halde yapılan ödemeler kamu zararı kapsamına alınmış, 17.maddesi ile mevzuatında öngörülmediği halde yapılan yersiz ödemelerde kamu zararının doğuş tarihi ödeme tarihi olarak belirlenmiş; aynı yönetmeliğin 18.maddesinde ise ,kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihinin, kural olarak zararın oluştuğu tarih(ödeme tarihi) olduğu, belirtildiği gerekçesiyle, açılan davanın kabulü ile fazlaya ait talep ve dava hakkı saklı kalmak üzere toplam 3.214,53.-TL'nin ödeme tarihlerinden itibaren taraflarınca tahsil edileceği tarihe kadar işleyecek yasal faizi, mahkeme masrafları ve vekalet ücreti ile birlikte davalı B.U.'dan tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 1.SULH HUKUK MAHKEMESİ'7.2010 gün ve E:2009/1575, K:2010/1509 sayı ile, davalının, davacı kurumda sözleşmeli TUİK uzman yardımcısı olarak çalıştığı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunun 152 maddesinde memurlara ödenecek zam ve tazminatların tek tek sayıldığı, aynı maddenin f fıkrasında, e, f, g, h, i, j, k sırasında sayılanlara denetim tazminatının ödeneceğinin öngörüldüğü, denetim tazminatı ödenecek kadrolar ve unvanlar arasında "TÜİK Uzman Yardımcısı" unvanının bulunmadığı ve Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konulan 06/02/1997 tarih 97/9021 sayılı kararnamede de böyle bir düzenleme bulunmadığı ve davalıya denetim tazminatı ödenmesinin mevzuata aykırılık teşkil ettiği, davalıya 15/11/2005 - 15/12/2008 tarihleri arasında toplam 3.214,53 TL yersiz denetim tazminatı ödendiği, fazla ödemenin yasal faizi ile birlikte geri ödenmesine ilişkin yazısının davalıya 18/05/2009 tarihinde tebliğ edildiği, ihtarnamede verilen bir aylık ödeme süresinin ilavesi ile birlikte temerrüdün 19/06/2009 tarihinde gerçekleştiği anlaşılmış, davalıya yapılan ödemenin şart tasarrufa dayanmayıp açıkça yasal mevzuata aykırı olması ve Y.H.G.K nun 5.12.1984 Tarih 387-997 sayılı kararında da belirtildiği şekilde Borçlar Kanununun haksız iktisap kuralları çerçevesinde süresi içerisinde davalıdan geri istenebilecek olması karşısında davanın kabulüne karar vermek gerektiği gerekçesiyle davanın kabulüne, 3.214,53-TL'nın 19/06/2009 tarihinden itibaren değişen oranlarda yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

3-UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEKU.'in 25.6.2018 tarihli dilekçesi ile; Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Uzman Yardımcısı olarak çalışmakta iken TÜİK Başbakanlık Makamının 29/04/2009 günlü oluru ile kurumda Uzman ve Uzman Yardımcısı kadrosu karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak istihdam edilen personele denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı, ödenen bedellerin ilgililerden iade alınması gerektiği ifade edilerek, müvekkiline borçlu olduğundan bahisle 3.214,53-TL'nin Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 7. maddesi uyarınca 1 ay içinde ödenmesi, aksi taktirde genel hükümler çerçevesinde takibat yapılacağının bildirilmesi üzerine yaptığı itiraz başvurusunun 01/09/2009 tarih ve 755 sayılı işlemle reddedildiği; verilen ret kararı üzerine müvekkili adına işlemin iptali için Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarih ve 2015/3383 Esas, 2017/651 Karar sayılı kararı ile davanın kabul edildiği, Ankara Bölge idare Mahkemesi 3. Dava Dairesinin 21/06/2017 tarih ve 2017/917 Esas, 2017/1258 Karar sayılı kararı ile davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine karar verilerek kesinleştiği; iptal davalarının kabulü kararının gerekçesinin, "Uyuşmazlığa konu fazla ödemenin yapılmasında davacının gerçek dışı beyanı ve hilesi bulunmadığı gibi açık hatadan bahsedilemeyeceğinden yapılan araştırma sonucunda 26/01/2006

- 14/01/2009 tarihleri arasına ilişkin olarak ortaya çıkarılan fazla ödemenin hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararında öngörülen dava açma süresi içinde (60 günlük süre içerisinde) geri istenilmesi gerekirken fazla ödemenin bu süre içerisinde davalı idarece geri istenilmediği ve sürenin geçirilmesinin ardından dava konusu işlem ile davacıdan ödeme yapmasının talep edildiği anlaşıldığından, yapılan fazla ödemenin tahsiline ve bu işleme karşı yapılan itirazın reddine ilişkin olarak tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır." şeklinde olduğu; diğer yandan, hüküm uyuşmazlığı giderilerek kaldırılması talep edilen Ankara (1). Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 tarih ve 2009/1575 Esas, 2010/1509 Karar sayılı kararında ise, davacı (idari davada davalı) TÜİK'in, mevzuata aykırı olarak ödenen 3.214;53-TL denetim tazminatının davalı B.U.'dan alınarak TÜİK verilmesine karar verildiği ve kararın kesinleştiği; idare mahkemesinin kararı ile denetim tazminatının iadesine ilişkin idari işlemin iptaline karar verilmiş iken, sulh mahkemesince denetim tazminatının davalıya iadesine karar verildiği dikkate alındığında her iki mahkeme kararı arasında hüküm uyuşmazlığının varlığının kabulünün gerektiği; nitekim 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 24/1 maddesi kapsamında olayda, anılan Mahkeme kararlarının aynı konuya ve sebebe ilişkin ve taraflarının aynı olduğu ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunduğunun açık olduğu; emsal niteliğindeki 26/02/2018 tarih ve 2016/542 Esas, 2018/79 Karar sayılı kararında da, yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında, yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Sulh Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve işlemin hukuka aykırı olduğunu tespit eden idare mahkemesi kararının kabulü ile hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verildiği; 5429 sayılı kanunun 49/1 maddesinde yer alan "Sayım, araştırma ve veri kalite kontrolü ile inceleme ve denetleme işlerinde kurum içinden (...) görevlendirilecek olan kişilere (...)" ve aynı maddenin son fıkrasındaki "Sayım, araştırma, inceleme, denetleme (...) için alanda görevlendirilenler (...)"; 06/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 9/1 maddesinde yer alan "Sayım, araştırma ve veri kalite kontrolü ile inceleme ve denetleme işlerinde görevlendirilen sözleşmeli personele (...)" ve Kadro Karşılığı Sözleşmesi Personel Hizmet Sözleşmesinin 5/1 maddesinde "Yurt içinde sayım, araştırma ve veri kalite kontrolü ile inceleme ve denetleme işlerinde görevlendirilen ilgilinin (...)" ifadeleri dikkate alındığında TÜİK uzman ve uzman yardımcılarının asli görevlerinden birinin de "denetim" olduğunun açıkça anlaşıldığı; 5429 sayılı Kanunun 18'inci maddesinde 15 bent halinde sayılan TÜİK'in görev ve yetkileri incelendiğinde de "denetim" görevinin üstlenilen hizmetin gerekleri icabı olduğu; bu çerçevede Kanuni düzenlemeler ve ifa ettikleri "denetim" faaliyeti dikkate alındığında TÜİK Uzman ve TÜİK Uzman yardımcısı kadrosu karşılığı sözleşmeli olarak görev yapan personelin "denetim tazminatı" alması gerektiği; 657 sayılı Kanunun 152/II-F(b) maddesine TÜİK Uzman ve TÜİK Uzman Yardımcısı olarak görev yapanların dercedildiği; bu nedenlerle de idare mahkemesince iptaline hükmedilen işlemin hukuka aykırı olduğunun açık olduğu gerekçesiyle; nitekim 20/03/2018 tarih 30366 sayılı RG'de yayınlanan Yüksek Mahkemenizin 26/02/2018 tarih E.2016/542 K.2018/79 sayılı kararının da bu yönde olduğu; aynı konuda açılmış dava ile ilgili bu kararda Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verildiği; bu çerçevede açıklanan çelişkinin giderilmesi için; Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 tarih ve 2009/1575 Esas, 2010/1509 Karar sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun Ankara 3. idare Mahkemesinin 30/01/2017 tarih ve 2015/3383 Esas, 2017/651 sayılıkararı arasında doğduğu önesürülen hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle Uyuşmazlık Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

4-Başkanlıkça ilgili Mahkemelerden dava dosyalarının aslı temin edilmiş daha sonra 2247 sayılı Yasanın 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISIHüküm uyuşmazlığına konu edilen kararlar ve dava dosyaları irdelenip özetlendikten sonra; "USULE İLİŞKİN İNCELEME :

İdari ve adli yargı kararları arasında oluştuğu ileri sürülen hüküm uyuşmazlığının çözümü için; öncelikle hüküm uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 2592 sayılı Kanun ile değişik 24'üncü maddesinin birinci fıkrasında, "1 inci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir." hükmü yer almaktadır.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için;

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından verilmesi,

b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e)Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması,

Koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar olduğu; her iki kararda da davanın esasının hükme bağlandığı anlaşılmıştır.

Davacıya 26/01/2006-14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.214,53-TL'nın hesaplanacak yasal faiziyle birlikte bir ay içinde geri ödenmesi gerektiği belirtilen 11/05/2009 gün ve 433 sayılı işlem, idari yargıda verilen karar ile iptal edilmesine karşılık; adli yargıda söz konusu idari işleme konu denetim tazminatı tutarının davalıya ödeme yapıldığı tarihlerden tahsil tarihine kadar işletilecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle açılan davanın kabulüne, söz konusu tutarın temerrüt tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verildiği anlaşılmakla, anılan kararlar arasındaki çelişki nedeniyle söz konusu denetim tazminatı tutarının ödenmesinin olanaksız hale gelmesi karşısında, anılan adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğunun kabulü gerekmektedir.

HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ ESASININ İNCELENMESİ:

Hüküm uyuşmazlığının çözümünde; ilgiliye yersiz ödendiği belirtilen 3.214,53-TL denetim tazminatı tutarının geri istenilmesine ilişkin işlemin niteliği önem kazanmaktadır

Denetim tazminatı ödenmesine dair olan işlem, idarenin tek yanlı iradesiyle tesis etmiş olduğu, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bir idari işlem olup, İdare Hukukunun usulde paralellik ilkesine göre, bir idari işlemin geri alınmasına ilişkin işlemin de aynı nitelikte olması gerekir. Başka bir anlatımla bir idari işlemin geri alınmasına ilişkin işlemler de icrai nitelikte işlemlerdir.

Tümüyle idari nitelikte olan işleme ilişkin uyuşmazlığın idari yargı usul ve esaslarına göre çözümlenmesi Anayasanın 155. maddesi ile kurulan "idari rejim" sistemi gereğidir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. maddesi ile zam ve tazminatlar başlığı altında yeniden düzenlenen, 152. maddesinin (II) "Tazminatlar" başlıklı fıkrasında, görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının bu maddede belirtilen oranları aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde tazminat olarak

ödeneceği öngörülmüş, ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirtilmiş; bunlar arasında özel hizmet tazminatı ve denetim tazminatlarına da yer verilmiştir.

Anılan Yasa maddesi uyarınca 05/05/2006 günlü ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17/4/2006 günlü, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu kararının "Ödeme yapılmayacak haller" başlıklı 11. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, bu Karara ekli I sayılı Cetvelde ve bu Kararın 4. maddesinin birinci fıkranın (b) bendinde yer alan zamlar ile

ve III sayılı Cetvellerde yer alan tazminatların, her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu kararı saklı kalmak üzere) ödenmeyeceği kurala bağlanmış, ekli III sayılı Cetvelin (E) kısmında denetim tazminatına yer verilmiştir.

Anılan düzenlemeler uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında kadro karşılığı sözleşmeli uzman olarak görev yapan, davanın tarafı olan ilgiliye denetim tazminatı ödenmesine olanak bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığınca, kurumlarında uzman ve uzman yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek şartıyla sözleşmeli olarak istihdam edilen personele 17/04/2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu kararına ekli III sayılı Cetvelin "E-Denetim Tazminatı" bölümünde öngörülen denetim tazminatının ödenip ödenmeyeceği konusunda görüş sorulan Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nce verilen 20/04/2009 gün ve 5084 sayılı görüş yazısında anılan düzenleme uyarınca denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatlarının geri alınması gerektiğinin belirtilmesi üzerine, bu görüş yazısı doğrultusunda TÜİK'te kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde istihdam edilen Uzman ve Uzman Yardımcılarına denetim tazminatı adı altında ödenen tutarların geri alınmasının TÜİK Başkanlığı'nın 29/04/2009 gün ve 355 sayılı onayı ile uygun görüldüğü, bu onay doğrultusunda 11/05/2009 gün ve 433 sayılı yazı ile davacıya 26/01/2006 - 14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödenen denetim tazminatlarının toplam tutarı olan 3.214,53-TL'nin bir ay içerisinde ödenmesi, aksi takdirde alacak takip dosyasının dava açılmak üzere ilgili yere gönderileceğinin bildirilmesi yolundaki dava konusu işlemin tesis edildiği ve bu işlemin 18/05/2009 tarihinde davacıya tebliğ edildiği anlaşılmaktadır.

Olayda, davacıya 26/01/2006 - 14/01/2009 tarihleri arasında mevzuatın yorumunda hataya düşülerek denetim tazminatı ödemesinin yapıldığı, davacının söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu bakımdan; parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 12. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin kamu hizmetinin sunumunda kullanılan her türlü kamu malını koruma yükümlülükleri; aynı maddenin ikinci fıkrasında ise koruma ve hizmete hazır bulundurmak zorunda bulundukları bu mallara verdikleri zararın rayiç bedel üzerinden tahsil edileceği; son fıkrasında da, anılan zararın tahsil usulü düzenlenmiş olup, mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararı düzenleyen 12. madde kapsamında tahsili mümkün değildir.

Devlet memurlarına sehven ya da mevzuatın yorumunda hataya düşülerek yapılan aylık ve ücret farkı ödemelerinin, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında tahsil edilip edilemeyeceği hususuna gelince;

5018 sayılı Kanunun "Kamu zararı" başlıklı 71. maddesinde, kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması "kamu zararı" olarak tanımlanmış anılan maddenin ikinci fıkrasında ise, kamu zararı kapsamına giren haller; kamu kaynakları kullanılarak piyasadan mal ve hizmet satın alınması sırasında fazla ödeme yapılması, idarenin gelirlerinin tahsili sırasında mevzuata aykırı davranılması ve mevzuatta öngörülmeyen bir ödeme yapılması suretiyle yol açılan zararlar olarak sayılmak suretiyle sınırlandırılmıştır.

Anılan fıkra bir bütün olarak değerlendirildiğinde (g) bendinde yer alan "mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması" kuralının kapsamının, yine mal ve hizmet alımları nedeniyle yapılan ödemeler sonucu oluşan kamu zararı şeklinde anlaşılmasını gerektirmektedir.

Kaldı ki, bakılan uyuşmazlığa konu tutar, mevzuatta öngörülmeyen bir ödeme yapılması nedeniyle oluşan kamu zararı olmayıp, mevzuatın öngördüğü bir ödemenin yapılması sırasında hataya düşülmesinden kaynaklandığından, uyuşmazlığın anılan Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bu durumda, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 gün ve E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği açıktır.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararında; idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin dava açma süresi içinde geri alınabileceği belirtilmiştir.

Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kurulu karan hatalı ödemelere ilişkin olmakla beraber getirdiği ilkelerin idari işlemlerin geri alınmasına dair genel ilkeler olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla idare yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı işlemini her zaman geri alabilecek, ancak bunun dışında kalan hallerde hatalı işlemini sadece dava açma süresi içinde geri alabilecek, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği geri alamayacaktır.

Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, denetim tazminatlarının ödenmesinde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı açıktır.

Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesinin, gerçek dışı beyanı olmadığından, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren altmış günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen kararın hukuka uygun olduğu kanısına varılmıştır.

Kaldı ki aynı konuda, adli ve idari yargı merciilerince verilen emsal kararlar arasında doğan hüküm uyuşmazlığı konusunda Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünce verilen 26/02/2018 gün ve E:2016/542, K:2018/79 sayılı karar da bu yöndedir.

SONUÇ:

1-Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 gün ve E:2015/3383, K:2017/651 sayılı karan ile Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 gün ve E:2009/1575, K:2010/1509 sayılı karar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna;

2-Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 gün ve E:2009/1575, K:2010/1509 sayılı kararının kaldırılmasına;

3-Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 gün ve E:2015/3383, K:2017/651 sayılı kararının kabulüne;

Bu suretle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı olacağı …" yolunda düşünce vermiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI...İdari ve adli yargı kararları arasında oluştuğu ileri sürülen hüküm uyuşmazlığının çözümü için; öncelikle hüküm uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 2592 sayılı Kanun ile değişik 24. maddesinin birinci fikrasında, "i inci maddede gösterilen yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir." hükmü yer almaktadır.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a- Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından
verilmesi,

b- Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c- Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d- Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e- Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız
bulunması,

Koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinde; ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve yasa yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş; taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu ve tüm kararlarda da davanın esasının hükme bağlandığı ve yasa yollarının tüketildiği anlaşılmıştır.

Hüküm uyuşmazlığına konu Ankara 3. İdare Mahkemesi kararında, davacıya ödenen denetim tazminatının kesilerek 26/01/2006-14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.214,53 L'nin yasal faiziyle birlikte bir ay içinde geri ödenmesi gerektiğini belirten 11/05/2009 tarihli ve 433 sayılı işlem iptal edilmesine karşın; Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesi kararında, söz konusu denetim tazminatının yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verildiği anlaşılmakla, iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu kabul edilmelidir.

Denetim tazminatının ödenmesine ilişkin işlem, idarenin tek yanlı iradesiyle tesis edilen, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bir işlem olup, aynı şekilde bu idari işlemin geri alınmasına yönelik işlem de icrai nitelikte idari bir işlemdir. Bu bakımdan, tümüyle idari nitelikte olan bir işlemle ilgili uyuşmazlığın idari yargı usul ve esaslarına göre çözümlenmesi Anayasanın 155. maddesiyle kurulan "idari rejim" sisteminin gereğidir.

Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında, TÜİK'te uzman yardımcısı olarak çalışan B.U.'a 26/01/2006-14/01/2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının yersiz ödendiği konusuriÜa ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur. Bu noktada yapılan fazla ödemelerin geri alımında uygulanacak mevzuatın tesbiti gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Tazminatlar" başlıklı 152/11. maddesinde, görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar gözönüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının, bu maddede belirtilen oranları aşmamak üzere Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde tazminat olarak ödeneceği öngörülmüş, "Özel Hizmet Tazminatı" başlığı altında düzenlenen kısmın o tarihte yürürlükte bulunan (h) alt bendinde, Türkiye İstatistik Kurumu Uzman ve Uzman yardımcıları da sayılmış ve (F) bendinde düzenlenen denetim tazminatı ile ilgili kısmında; Özel Hizmet Tazminatı bölümünün (h) alt bendinde sayılan TÜİK Uzman ve Uzman Yardımcılarına da % 20 oranında denetim tazminatı verileceği kural olarak öngörülmüş, bununla birlikte aynı maddenin Ortak Hükümler başlıklı III. kısmında da; "Bu zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceği, miktarları, ödeme usul ve esasları ilgili kurumların yazılı isteği ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca bütün kurumlan kapsayacak şekilde ve 154 üncü madde uyarınca katsayının Bakanlar Kurulunca değiştirilmesi durumu hariç yılda bir defa olmak üzere hazırlanır ve Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulur." düzenlenmesine yer verilmiştir.

Konu ile ilgili olarak çıkarılan ve 05/05/2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 17/04/2006 gün ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 11. maddesinde; ekli cetvellerde yer alan ve içinde denetim tazminatı da bulunan tazminatların (97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu kararı saklı kalmak üzere) her statüdeki sözleşmeli personele ödenmeyeceği kural altına alınmıştır.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerine bakıldığında, her ne kadar 657 sayılı Kanunda denetim tazminatı verilecekler arasında TÜİK uzman ve uzman yardımcıları da sayılmış ise de; aynı Kanunda zam ve tazminatları kimin alıp alamayacağı hususunun Bakanlar Kurulunun düzenleme alanına bırakıldığı, yukarıda belirtilen Bakanlar Kurulu Kararı (2006/10344) ile de her statüdeki sözleşmeli personele denetim tazminatının ödenmeyeceğinin kurala bağlandığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasından, TÜİK Başkanlığınca, kurumlarında uzman ve uzman yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek şartıyla sözleşmeli olarak istihdam edilen personele denetim tazminatının ödenip ödenmeyeceği konusunda görüş sorulan Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından verilen 20/04/2009 tarihli ve 5084 sayılı görüş yazısında denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 sayılı TÜİK Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatlarının geri alınması gerektiğinin belirtilmesi üzerine, TÜİK'te kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarına denetim tazminatı adı altında ödenen tutarların geri alınmasının TÜİK Başkanlığının 29/04/2009 tarihli ve 355 sayılı onayı ile uygun görüldüğü, bu onay doğrultusunda 11/05/2009 tarihli ve 433 sayılı yazı ile davacıya 26/01/2006-14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödenen denetim tazminatlarının bir ay içinde ödenmesi, aksi takdirde alacak takip dosyasının dava açılmak üzere ilgili yere gönderileceğinin bildirilmesi yolundaki dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşılmaktadır.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K. 1973/14 sayılı kararında, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Anılan İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı ile konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyanı söz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanunda dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra

idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

Olayda, davacıya 26/01/2006-14/01/2009 tarihleri arasında mevzuatın yorumunda hataya düşülerek denetim tazminatı ödemesinin yapıldığı, davacının söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun yukarıda zikredilen kararının uygulanması gerektiği, bu sebeple mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ:

1-Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarihli ve E.2015/3383, K.2017/651 sayılı kararıile Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 tarihli ve E.2009/1575, K.2010/1509 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne,

2-Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 tarihli ve E.2009/1575, K.2010/1509 sayılı kararının kaldırılmasına;

3-Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarihli ve E.2015/3383, K.2017/651 sayılıkararının benimsenmesine,

Karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir." yönünde düşünce vermiştir.

USULE İLİŞKİN İNCELEME:

Uyuşmazlık Mahkemesinin, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Süleyr Hilmi AYDIN, Aydemir TUNÇ ve Nurdane TOPUZ'un katılımlarıyla yapılan 08.07.2019 günlü toplantısında:

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un "Mahkemenin görevi" başlığını taşıyan 1. maddesinde, "Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir" denilmiş; 24. maddesinde (Değişik birinci fikra: 2/7/2018 - KHK-703/183 md.) ise, 1 nci maddede gösterilen yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği belirtilmiştir.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi,

b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen idari yargı ve adli yargı kararlarının incelenmesinden; ortada idari (Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarihli ve E:2015/3383, K:2017/651 sayılı kararı) ve adli (Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 07/07/2010 tarihli ve E.2009/1575, K.2010/1509 sayılı kararı) yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu; davanın taraflarının aynı olduğu anlaşılmıştır.

Konu ve dava sebebinin aynı olup olmadığının incelenmesinden:

Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Uzman yardımcısı olarak görev yapan davacıya 26.01.2006-14.01.2009 tarihleri arasında ödenen 3.214,53-TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının 11.05.2009 tarih 433 sayılı işleminden kaynaklanmıştır.

B.U.'in Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nın ödenen denetim tazminatının hukuka aykırı olarak geri istenmesinin iptali istemiyle idari yargıda dava açılırken, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekilince, ödenen denetim tazminatının geri istenmesine rağmen ödenmemesi nedeniyle tahsili istemiyle adli yargıda dava açıldığı görülmektedir.

Dava sebebi; talep sonucunu haklı göstermeye yarayan maddi vakıalar iken dava konusu; netice-i taleptir. Olayımızda her iki davanın sebebi Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında çalışan B.U. 26.01.2006-14.01.2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının hukuka aykırı olarak ödenip ödenmediğine ilişkindir. Bir taraf söz konusu ödemenin hukuka uygun olarak yapıldığı iddiası ile geri istenemeyeceği iddia ve savunmasında bulunurken diğer taraf tam aksine yapılan ödemenin hukuka aykırı olduğundan geri istenebileceği iddia ve savunmasında olduğundan, her iki dava sebebi yani maddi vakıalar aynıdır.

Dava konusuna gelince; idari yargıda davanın konusu; denetim tazminatının geri ödenmesine ilişkin idari işlemin iptali ve idari işlem nedeniyle yapılan ödemelerin iadesiolarakbelirlenirken, adli yargıda da haksız yapıldığı iddiası ile yapılan ödemenin idareye geri ödenmesine ilişkin olması nedeniyle hüküm uyuşmazlığı olduğu iddia edilen kararlar arasında dava konuları da aynıdır.

Kararlarda işin esasının hükme bağlanmasının incelenmesinden;

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili tarafından adli yargıda açılan dava sonunda; bilirkişi raporunda,ilgili mevzuatta, denetim tazminatı ödenecek kadrolar arasında TÜİK Uzmanı ve Uzman Yardımcılığı kadrosuna yer verilmediğinin, bu nedenle davalıya denetim tazminatı ödemesinin yasal dayanağı bulunmadığının, davalının borcun ödenmesi konusunda temerrüde düşürüldüğünün, davalıdan 3.214,53-TL'nın ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsili gerektiğinin belirtmiş olduğundan bahisle ve uygun görülen bilirkişi raporuna göre açılan davanın kabulü ile 3.214,53-TL'nin 19.06.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline… karar verildiği;B.U. idari yargıda açılan dava sonunda da; davacı adına davaya konu işlemin denetim tazminatının kesilmesine ilişkin(Mahkemece reddedilen) kısmı temyiz edilmeden kesinleştiğinden,davacıya yersiz ödendiği belirtilen denetim tazminatının bir ay içerisinde geri alınmasına ilişkin işlem yönünden; davacıya yapılan yersiz ödemenin 5018 sayılı Kanun hükümleri kapsamında olmaması ve Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı uyarınca davacıya yapılan ödemelerin, hatalı ve yersiz olduğu ileri sürülerek ancak ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük idari dava açma süresi içinde geri alınması mümkün iken, bu süre geçirildikten çok sonra yersiz ödendiği ileri sürülen tutarın iadesinin istenilmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçeleriyle dava konusu işlemin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda her iki kararda da işin esasının hükme bağlandığı açıktır.

Hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için öngörülen bir diğer husus ise; kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasıdır.

İdari yargıda yapılan yargılama sonucu idari işlemin(yersiz ödendiği iddia edilen tazminatın iadesine ilişkin) iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğu ve idarece istenen alacağın tahsiline karar verilmiştir. Bu şekilde verilen kararlar sonucunda hakkın yerine getirilmesi olanaksız hale getirilmiştir

Bu durumda, 2247 sayılı Yasa'nın 24. Maddesinde açıklandığı üzere; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığının doğduğu ve kararlar arasında çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği açıktır.

Belirtilen nedenlerle;

1- Ankara 3.İdare Mahkemesi ile Ankara 1.Sulh Hukuk Mahkemesinin kararları arasında, 2247 sayılı Yasa'nın 24. Maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,

2-2247 sayılı Yasanın 25. maddesi hükümleri uyarınca

a) İdari Yargılama Usulü Yasası gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'na bildirilmesi, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına

b) Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek günde işin esasının görüşülmesine OY BİRLİĞİ İLE KARAR VERİLMİŞTİR.

Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş;Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili tarafından yasal süresi içerisinde cevap verilmemiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Bi SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ veAhmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 30.09.2019 günlü toplantısında:

Başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Yasa ve Yönetmelik kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında sözleşmeli uzman yardımcısı olarak görev yapan B.U.'a 2006-2009 tarihleri arasında mevzuata aykırı olarak yersiz ödendiği iddia edilen 3.214,53-TL denetim tazminatının Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı tarafından geri istenilmesine ilişkindir.

Dosyanın incelenmesinden; davacının Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında sözleşmeli TÜİK Uzman yardımcısı kadrosunda, kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde çalıştığı; kendisine 2006-2009 tarihleri arasında toplam 3.214,53-TL denetim tazminatı ödendiği; Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Müdürlüğü'nün 20.04.2009 gün ve B.07.0.BMK.0.20-262/5084 sayılı yazısında, TÜİK Uzman ve Uzma Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek sureti ile sözleşmeli olarak istihdam edilen personele, 17.04.2006 gün ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli III sayılı cetvelin "E. Denetim Tazminatı " bölümünde öngörülen denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kurumu Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatının ilgililerden geri alınmasının istenildiği; açılan davada; Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 gün ve E:2015/3383, K:2017/651 sayılı kararla; Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 tarih ve E: 1968/8, K:1973/14 sayılı kararında, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağının esasa bağlandığı, anılan kararın tüm hatalı ödemelerin geriye alınmasında da uygulanması gerektiği, olayda denetim tazminatı adı altında Ocak 2006 - Ocak 2009 tarihleri arasında davacıya ödenen 3.214,53-TL'lık meblağın geri istenilmesine ilişkin işlemin, davalı idare tarafından görüş sorulması üzerine Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 20.04.2009 gün ve 5084 sayılı yazısına istinaden tesis edildiği anlaşıldığından ortada açık hatanın varlığından bahsedilemeyeceği, yersiz ödenen tutarın genel dava açma süresi olan 60 günlük süre geçirildikten sonra istenilmesinde anılan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararına ve hukuka uyarlık bulunmadığı gibi usulsüz olarak tahsil edilen tutarın davacıya ödenmesi gerektiği, davacının; denetim tazminatının kesilmesi sebebiyle yoksun kaldığı parasal haklarının yasal faiziyle ödenmesine karar verilmesi isteminin ise; denetim tazminatının kesilmesine ilişkin kesin ve yürütülmesi zorunlu olan davalı idare işlemi dava edilmediği ve bu şekilde iptali sağlanmadığından, hukuk aleminde var olan bir işlemin icrasından kaynaklanan maddi kayıpların tazmin edilmesi yönünde hüküm kurulması hukuken mümkün olmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş, bu karar;istinaf aşamasında Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 21.6.2017 gün ve E:2017/917, K:2017/1258 sayılı kararı ile, mahkeme kararına karşı istinaf yoluna başvurulmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili tarafından, Başkanlıklarında kadro karşılığı sözleşmeli uzman yardımcısı olarak görev yapan davalıya 2006-2009 Şubat tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.214,53- TL'nin ödeme tarihinden itibaren hesaplanacak faiziyle birlikte geri tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargıda açılan dava da; Ankara Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 7.7.2010 gün ve E:2009/1575, K:2010/1509 sayılı kararla; davanın kabulüne, 3.214,53-TL'nın 19/06/2009 tarihinden itibaren değişen oranlarda yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiş, bu karar kesinleşmiş, aynı taleple ilgili idari yargıda açılan davada Danıştay'ca onanarak kesinleşen Ankara 3. İdare Mahkemesinin E:2015/3383 sayılı kararıyla denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin işlemine iptaline karar verildiği, davacının iddialarını ispatlayamadığı kanaatine varıldığı gerekçesiyle davanın reddedildiği,toplanan deliller, iddia ve savunma, ibraz edilen belgeler, Ankara 3. İdare Mahkemesinin E:2015/3383 sayılı dosyası ve Yargıtay bozma ilamından 2006 Şubat-2009 tarihleri arasında davalıya ödenmemesi gereken 3.214,53- TL denetim tazminatının ödendiği, sehven ödenen bu tutarın geri alınması gerektiği, yersiz yapılan bu ödeme ile hazine zararının meydana geldiği, davalının iddialarını ispatlayamadığı davacının haklı olduğu kanaatine varıldığı gerekçesiyle davanın kabulü ile 3.214,53-TL alacağın ödeme tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalıdan alınıp davacıya verilmesine hükmedilmiş karar kesinleşmiştir.

B.U.'a denetim tazminatı adı altında yapılan fazla ödemenin, idarece 5018 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilerek tahsili yoluna gidilmesi üzerine adli ve idari yargıda davalar açılmıştır. Denetim tazminatının ödenmesine ilişkin işlemin, idarenin tek yanlı iradesiyle tesis edilen, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bir işlem olduğunda kuşku bulunmadığı gibi, söz konusu idari işlemin geri alınması da idari niteliktedir. İdari nitelikteki uyuşmazlığın da Anayasanın 125. Maddesi gereğince idari yargıda çözümlenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Bu durumda öncelikle uyuşmazlığa konu denetim tazminatının B.U.'a ödenip ödenmeyeceği hususunda bir değerlendirme yapılması gerekli olduğundan, dava sürecinde ve dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan yasal düzenlemelerin irdelenmesi gerekmektedir.

10.11.2005 tarih 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu, 18.11.2005 tarih 25997 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5429 sayılı Kanunun " Personel rejimi ve fazla çalışma" başlıklı 45. maddesinin ilk olarak " Başkanlıkta; Başkan, Başkan Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, İstatistik Müşaviri, Hukuk Müşaviri, Bölge Müdürü, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanı, Türkiye İstatistik Kurumu Uzma Yardımcısı, İstatistikçi, Matematikçi, Mühendis ile dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmak kaydıyla Programcı kadrolarına atananlar, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli çalıştırılabilir.

Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usûl ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Özel uzmanlık gerektiren hizmetlerde sözleşmeli olarak yabancı uzman çalıştırılabilir. Bu şekilde çalıştırılacak olan yabancı uzmanlara yapılacak ödemeler ile çalışma usûl ve esasları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

Başkanlık merkez ve taşra teşkilâtı kadrolarında çalışan (kadro karşılığı çalışan sözleşmeli personel dâhil) memurlara 10.10.1984 tarihli ve 3056 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde yer alan fazla çalışma ücreti aynı esas ve usûllere göre ödenir." şeklinde düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 19.12.2005 gün ve E:2005/143 K:2005/99 sayılı kararı ile 5429 sayılı Kanunun ikinci fıkrası iptal edilmiş ve 17.05.2006 tarih ve 5503 sayılı Kanunun 2. maddesi ile anılan fıkra yeniden düzenlenmiştir.

Yeniden düzenlenen 2. fıkra "Sözleşmeli olarak Başkanlıkta fiilen çalışan personele, bu Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde unvanlar itibarıyla yer alan taban ve tavan ücretleri arasında kalmak üzere, Başkan tarafından belirlenecek tutarda aylık brüt sözleşme ücreti ödenir. Başbakanlık merkez teşkilâtında sözleşmeli olarak çalıştırılan emsali personelin yararlandığı ücret artışlarından Başkanlıkta çalışan sözleşmeli personel de aynı usûl ve esaslara göre aynen yararlandırılır. Bu personel T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilir. Söz konusu personele, çalıştıkları günlerle orantılı olarak (hastalık ve yıllık izinleri dahil) ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarında ikramiye ödenir. Bunlardan üstün gayret ve çalışmaları sonucunda emsallerine göre başarılı çalışma yaptıkları tespit edilenlere Başkanın teklifi, ilgili Bakanın uygun görüşü üzerine Başbakan onayı ile haziran ve aralık aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarına kadar teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ile söz konusu personele yapılacak diğer ödemeler Bakanlar Kurulunca tespit edilir." şeklini almıştır. Daha sonra 11.10.2011 gün ve 666 sayılı KHK ile 5429 sayılı Kanunun 45. maddesinin bir, iki ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

5429 sayılı Kanunun halen yürürlükte olan 45. maddesi ise; " (Mülga birinci fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)

(İptal ikinci fıkra: Ana. Mah.'nin 19/12/2005 tarihli ve E.:2005/143, K.:2005/99 sayılı Kararı ile; Yeniden Düzenleme: 17/5/2006-5503/2 md.; Mülga ikinci fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)

Özel uzmanlık gerektiren hizmetlerde sözleşmeli olarak yabancı uzman çalıştırılabilir. Bu şekilde çalıştırılacak olan yabancı uzmanlara yapılacak ödemeler ile çalışma usûl ve esasları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

(Mülga son fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)" şeklindedir.

5429 sayılı Kanun uyarınca 05.05.2006 günlü ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17.4.2006 günlü, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının "Ödeme yapılmayacak haller" başlıklı 11. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, bu Karara ekli I sayılı Cetvelde ve bu Kararın 4. maddesinin birinci fıkranın (b) bendinde yer alan zamlar ile II ve III sayılı Cetvellerde yer alan tazminatların, her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı saklı kalmak üzere) ödenmeyeceği kurala bağlanmış; 10/7/2006 tarihli ve 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki "Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personelin Hizmet Sözleşmesi Usul ve Esasları Hakkında Karar"da da, Türkiye İstatistil Kurumu'nda kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilecek personelin hizmet şartları, vasıfları, görevleri sorumlulukları, ücretleri ve diğer ödemeleri ile özlük işleri düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun 146. Maddesinde sözleşmeli personel ücretlerinin özel kanunlardaki hükümlere tabi olduğu düzenlenirken, Devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlar aynı Kanunun 152 inci maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anılan maddenin "II-Tazminatlar" kısmında; "Görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının, " ... maddede belirlenen tavan nispetlerine "kadar, bu nispetleri aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde" ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirlenmiş; bunlar arasında yer alan özel hizmet tazminatı ile denetim tazminatı da bu şekilde farklı tazminatlar olarak düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklanan, dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan, yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; 657 sayılı Kanunun 146. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca sözleşmeli ve geçici personel hakkında özel kanunlardaki hükümlerin uygulanacağı, davacının çalıştığı Türkiye İstatistik Kurumu ile ilgili olarak 5429 sayılı Kanunun çıkarıldığı ve söz konusu Kanunun 45. Maddesinde, sözleşmeli olarak bu Kurumda çalışan personele yapılacak ödemelerin kapsamı ve miktarına ilişkin düzenlemeye yer verildiği, adı geçen madde uyarınca çıkarılan 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu kararında da, Türkiye İstatistik Kurumunda çalıştırılacak personele ödenecek ücret sınırlarının, zam ve tazminatların düzenlendiği, belirtilen tazminatlar içerisinde denetim tazminatına yer verilmediği, Şubat 2009 tarihine kadar davacıya ödenen denetim tazminatının dayanağının 2006/ 10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı olduğu, söz konusu kararın ise 657 sayılı Kanunun 152. Maddesine göre "Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatları"nı düzenlediği, TÜİK da çalışan sözleşmeli personelin 2006/10344 sayılı Karar kapsamında olmaması ve adı geçen kararın 11. Maddesinin 1 nolu bendinin a nolu alt bendinde sözleşmeli personele denetim tazminatının ödenmeyeceğinin açıkça belirtilmesi nedeniyle, bahse konu tazminatın, sözleşmeli olarak görev yapan B.U. ödenmesinin mümkün olmadığı, B.U.'nun'ın 5429 sayılı Kanunun 45. Maddesine istinaden çıkarılan 2006/10795 sayılı karara tabi olduğu anlaşılmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında da, Türkiye İstatistik Kurumunda sözleşmeli uzman yardımcısı olarak çalışan B.U.'a 2006-2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının yersiz ödendiği konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

Bu noktada Türkiye İstatistik Kurumunda sözleşmeli TÜİK Uzman yardımcısı olarak görev yapan B.U.'a yapılan fazla ödemelerin ger alımında uygulanacak mevzuatın tesbiti gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Kişisel sorumluluk ve zarar" başlıklı 12. maddesi; " (Değişik: 12/5/1982 - 2670/5 md.) Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir." şeklinde bir düzenlemeyi öngörmektedir.

Bu düzenleme ile, devlet memurlarının görevleri sırasındaki sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı sorumlulukları ile zararın nasıl tahsil edileceği açıklanmış olmakla birlikte; mali hakları düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen bu madde ile çözümlenmesi mümkün bulunmadığından, bu tür uyuşmazlıklarda uygulanan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 gün E:1968/8 K:1973 /14 sayılı kararının ve benzer mahiyetteki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararının irdelenmesi gerekmektedir.

Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 gün E:1968/8 K:1973 /14 sayılı kararında özetle; İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin

yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

"Öte yandan, benzer konudaki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararına da değinmekte yarar görülmektedir. Gerçekten, 27.1.1973 tarih ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı İçtihadı Birleştirme kararında sonuç olarak aynen:

" 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,

2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,

3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,

4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihatların bu yolda birleştirilmesine…" denilmektedir. Anılan kararın gerekçesinde, dava konusu bakımından da önem arz eden şu değerlendirmelerde bulunulmaktadır : "… Yukarıdan beri yapılan açıklama ve incelemelerden anlaşılacağı gibi, yanlış bir şart tasarrufun idare tarafından geri alınmasından dolayı ödenmiş fazla paraların geri istenmesi davalarında, kamu yararı ile kişisel yararı uzlaştıracak, kamu ve hukuk düzenini sarsmayacak, aksine, bunlara güven ve devamlılık sağlayacak nitelikte en adil ve hukuki bir norm olarak iptal davası süresini, genel olarak yanlış şart tasarrufu, geriye yürür şekilde geri almak için bir sınır olarak kabul etmek, bu süre geçtikten sonra tasarrufun ancak ilerisi için hüküm ifade edecek şekilde geri alınabileceği, daha doğrusu ilerisi için değiştirilebileceği, tarzında bir sonuca varmak gerekir. Belirtilen süreler geçtikten sonra idare yanlış tasarrufunu geri alsa bile, geçmişteki durumlar artık kazanılmış durum niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğu da ileri sürülemeyecek ve geri istenmesi mümkün olmayacaktır…"

Bu konuda uygulanması düşünülebilecek diğer bir düzenleme de, 10.12.2003 gün 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunudur. 5018 sayılı Kanunun "Kamu zararı" başlıklı 71. maddesinde; " (Değişik birinci fikra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga:22/12/2005-5436/10 md.)

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

(Değişik üçüncü fikra: 22/12/2005-5436/10 md.) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

(Değişik son fikra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." hükmü yer almaktadır.

5018 sayılı Kanunun yukarıda açıklanan 71. maddesinde öncelikle kamu zararının tanımı yapılmış, sonrasında kamu zararının belirlenmesindeki kriterler sayılarak kapsam belirlenmiştir. Somut uyuşmazlığa bakıldığında ise, bu madde kapsamında oluşan bir kamu zararından söz etmek mümkün bulunmamaktadır. Ortada mevzuatta olmayan bir ödemenin yapılması değil mevzuatta öngörülen bir ödemenin yapılması sırasında idarece hataya düşülmesi söz konusu olduğundan, uyuşmazlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi mümkün değildir.

Belirtilen içtihatlar ve dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; idarece yapılan yersiz ödemenin 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldığı ve yukarıda açıklanan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı çerçevesinde çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır. B.U.'ın 2006-2009 tarihleri arasında yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine denetim tazminatı ödenmiş ise de; söz konusu yersiz ödemelerin idare tarafından Mayıs 2009 tarihinde yani 2577 sayılı İdari Yargılama Kanununun 7. maddesinde belirtilen 60 günlük dava açma süresi geçtikten sonra talep edildiği; yersiz ödeme yapılan B.U.'ın ödemelerin yapılması konusunda gerçek dışı beyanı veya hilesinin bulunmadığı, keza mevzuatın mali yetkilileri/sorumluları yanıltacak mahiyeti itibariyle ortada bir "açık hata" halinin de söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tazminatların ödenmesi konusunda Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından tüm bölge müdürlüklerine bildirimde bulunulduğu ve dosyadaki bilgi ve belgelerden Türkiye genelinde bu uygulamanın yapıldığı, hatalı ödeme yapıldığının Maliye Bakanlığının incelemesi sırasında ortaya çıktığı anlaşıldığından, söz konusu ödeme nedeniyle B.U.'ın kolayca anlayabileceği açık bir hata ve kusur da söz konusu edilemeyeceğinden, 2006-2009 tarihler arasında ödenen denetim tazminatının geri istenilmesinin koşullarının mevcut olmadığı görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nda kadro karşılığı sözleşmeli TÜİK Uzman yardımcısı olarak görev yapar B.U.'ın 2006-2009 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 07/07/2010 tarihli ve E.2009/1575, K.2010/1509 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarihli ve E.2015/3383, K.2017/651 sayılı kararının kabulü ve bu suretle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerekmiştir.

S O N U Ç :Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nda kadro karşılığı sözleşmeli TÜİK Uzman yardımcısı olarak görev yapan B.U.'ı 2006-2009 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması

karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 07/07/2010 tarihli ve E.2009/1575, K.2010/1509 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 3. İdare Mahkemesinin 30/01/2017 tarihli ve E.2015/3383, K.2017/651 sayılı kararının KABULÜ ve bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİNE, 30.09.2019 gününde Üye Birol SONER'in KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Hicabi	Şükrü	Mehmet	Birol
DURSUN	BOZERAKSU	SONER	

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında sözleşmeli uzman olarak görev yapan ……..……’e, ……. - ……... tarihleri arasında mevzuata aykırı olarak yersiz ödendiği iddia edilen …….. TL denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında "İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği" vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22.12.1973 tarih ve E., 1968/8, K. 1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; "Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şan tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir" gerekçesiyle direnme ukmunün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 5.12.1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; "Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05.12.1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

…….. İdare Mahkemesinin …….. tarihli ve …….. esas, …….. sayılı kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava

konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18.5.2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanununda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanununun 61. maddesine göre;

"Madde 61 - Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 77. maddesine göre;

"Madde 77 - Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur".

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye "sebepsiz zenginleşme" denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren - Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Ankara 2018 - Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer - Borçlar hukuku Gene Hükümler - İstanbul 2013 - Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır

Buna göre …….. - …….. tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine denetim tazminatının hataen ödendiği konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen denetim tazminatının geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında kadro karşılığı sözleşmeli TÜİK Uzmanı olarak görev yapar …….....'a …….. - …….. tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren ……İdare Mahkemesi'nin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait…….. Hukuk Mahkemesi'nin …….. kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyorum.30.9.2019

Birol SONER
ÜYE